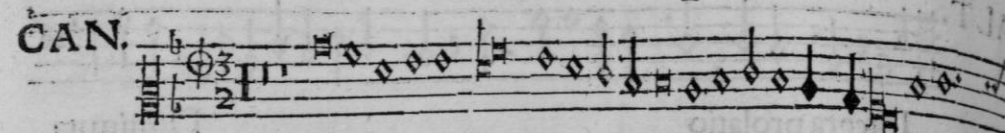
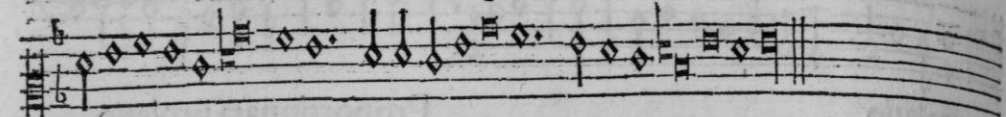

Dodecachordi Secundum exemplum.

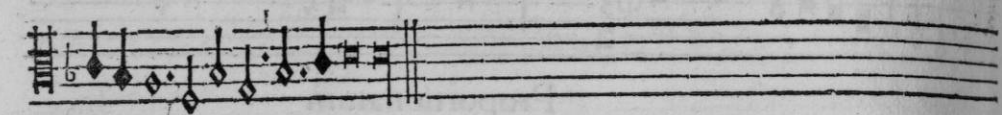
Hemiolia siue Sefquialtera diminuta

ALT.

Tripla integra

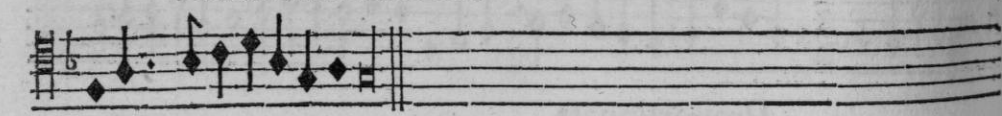

Ioannes Ghiselin author.

TEN.

Hemiolia Prolationis

BAS.

Hemiolia Temporis

Tertium

Tertium exemplum.

ESsentialis ualor

Proportio

dupla

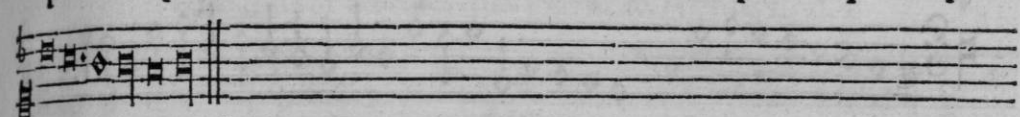
Hemiolia

Pro

portio tripla.

Proportio quadrupla.

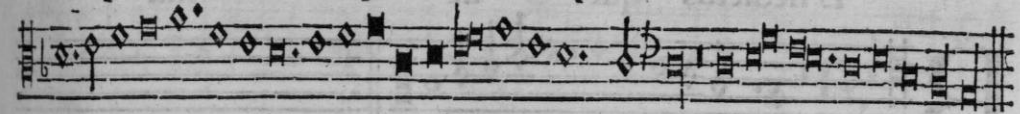
Integer ualor

Diminutio

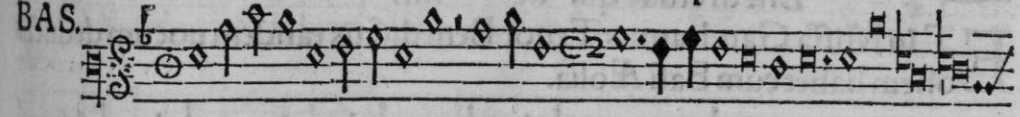

simplex

Sefquialtera Temporis

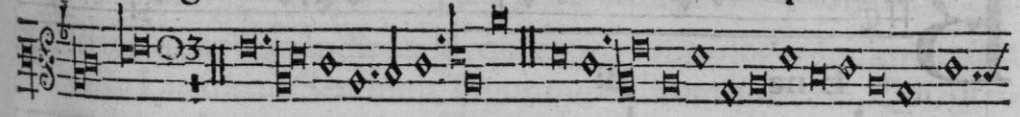

Duplex diminuta.

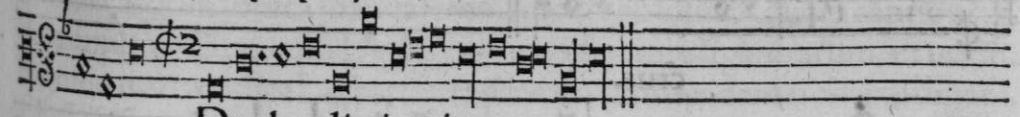

Integer ualor

Diminutio simplex

Tripla porportio

Duplex diminutio.

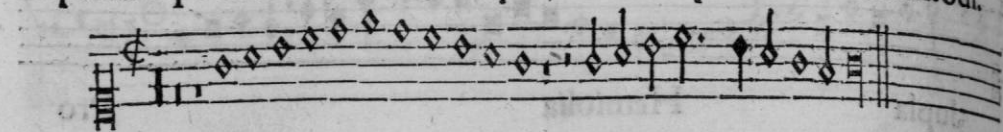
T

2

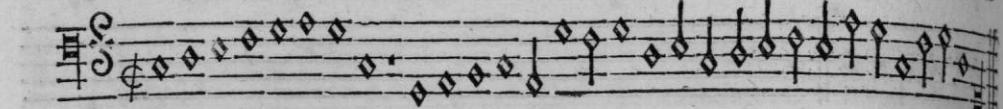
Sed

Dodecachordi Deductiones.

Sed utinam uideamus aliquando huius diuersitatis finem. Nunc ut incipientibus quoque Tyronibus consulamus, Sex uocum deductionum, quas fi-
cto uocabulo à tribus uocibus Solmificationes uocant, faciliora ex diuersis au-
thoribus adferemus exempla. Primum ex Rhauo, qui nostra ætate de Musica hac
scripsit. In quo Tenor ac Basis Mixolydij habet diapason. Id est eiusmodi.

S Id est pro nobis quod contra nos: quod contra nos: Sit nomen Domini benedictum

Sed libet rursus ad Iodoci Præfatis exempla, ut doctiora ac animo meo
semper ariditiam defugere, Quæ haud scio studio ita instituerit, an ca-
su, ut magnis illis ingenijs sapiuscule accidere solet. In Missa igitur L'ome
arme v. i. Toni Benedictus ita intonat.

B E nedictus qui ue nit.

B E nedictus qui ue nit.

Et in Missa Gaudeamus Tenor Benedictus eandem uocum deductio-
nem habet cum Basis Aëolia.

B E ne di

ctus.

B E ne di ctus. Et in

ib Liber III.

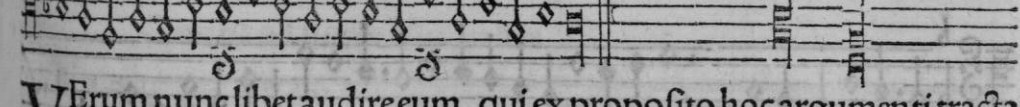
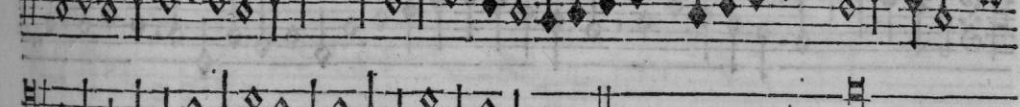
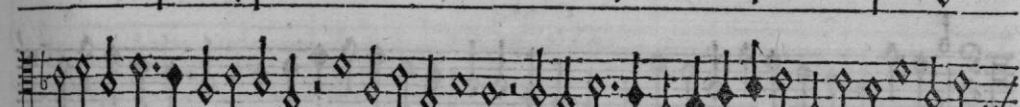
Et in Missa, Hercules dux Ferrariæ, Agnus Dei, Vbi Triadē in Mo-
nade instituit ad hanc sex uocum deductionem, oppidò ingeniosam.
Vbi Baseos initium cum Cantus initio distat diapason. Tenor eodē prin-
cipio, cum Cantu diapente, cum Basis diatessaron, hoc inceptions ordine,
ut Tenor incipiat in G magno, sequatur deinde Cantus post duo tempo-
ra in d paruo, Basis ultimum post Cantum & ipsa duorum temporū mo-
ra in D magno ad hunc modum.

TENOR CANTVS BASIS

Vt re mi fa sol la ex Missa Iodoci

Præfatis, Hercules dux Ferrariæ. Agnus Dei.

A Gnus

Verum nunc libet audire eum, qui ex proposito hoc argumenti tracta-
uerit, Litauicum Sensuum Tigurinum Ciuem nostrum. Qui, ut eo
sonantius incederet compositio, Deductioni sex uocum adiecit Tenorem
Fortuna, atque ita Ionica suauitate rem feliciter absoluit. Quam cantionem,
quia duplex utilitas, cum Deductionum usus, tum ligaturarum, ut uocant,
cognitio non modica Lectori ex ea accedit, omittendam non existimaui.
Ea est eiusmodi.

T 3 Deductio

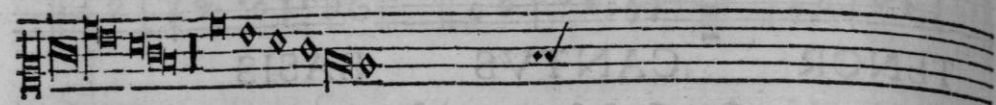
Dodecachordi Deductionum uocum Mu

re Litaico Sena

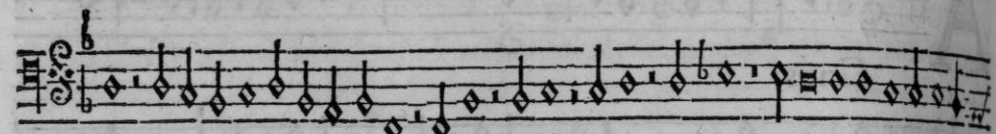
CAN.

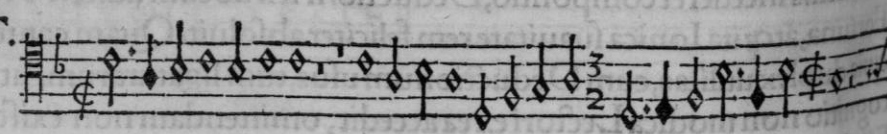
Voces Musicales ad Fortunam

BAS.

ALT.

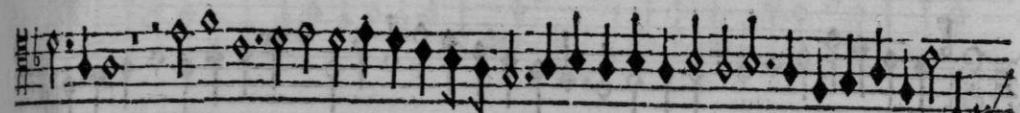
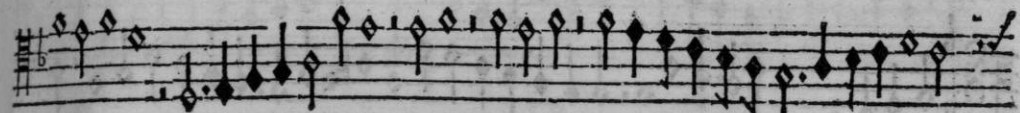
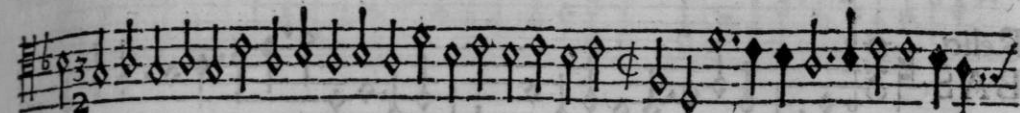

ficalium

Liber III.

ficalium exemplum Autho

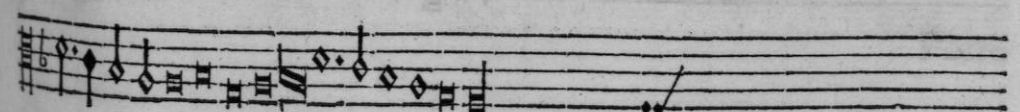
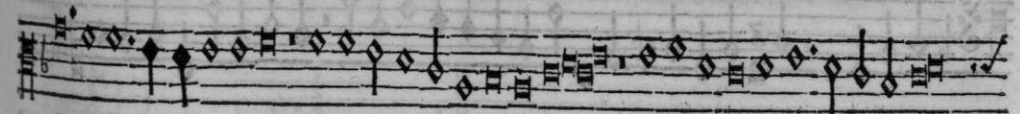
fio Tigurino

TENOR

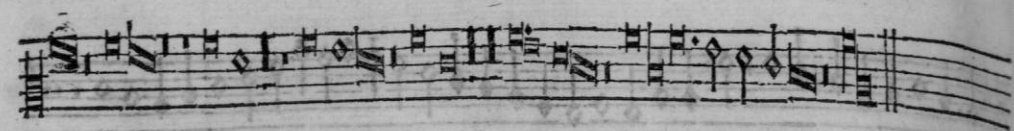
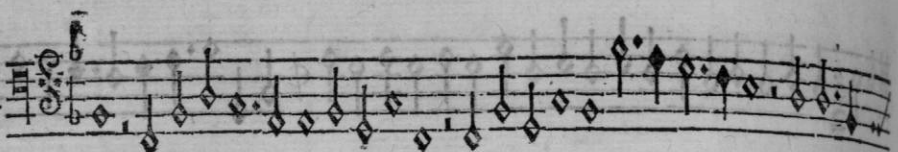

Ortuna ad uoces Musicales

T 4 Reliq.

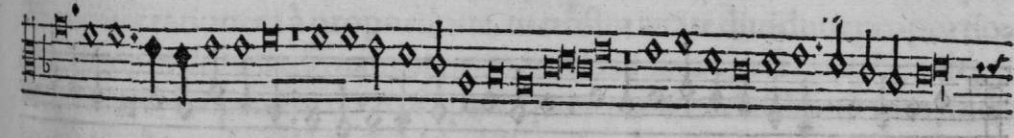
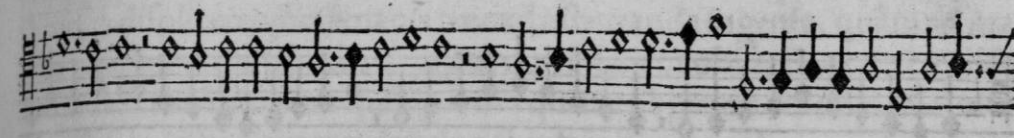
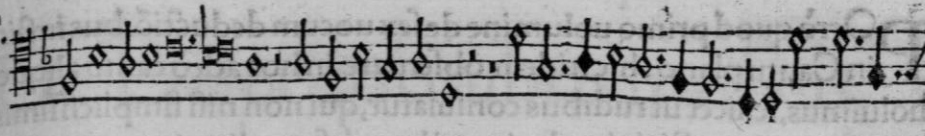
Dodecachordi

Reliq.
CAN.Reliq.
BAS.

ALT

T
4
Reliq.

Liber III.

ALT.
Reliq.

Porro

Porrò quod primo uolumine de sex uocum deductiōibus institui-
mus in Cantu plano, hic itidem obseruare in hoc adeò cantu aliquo pacto
uoluimus, scilicet ut rudibus consulatur, qui non nisi simplicissimis exem-
plis duci uolunt, Sit igitur huius rei hæc absque aliarum uocum garritu-
nis ac puerilis *εὐαγγελία*.

Simplex sex uocum deductio.

De proportionibus

De Proportionibus musicis, Caput XII.

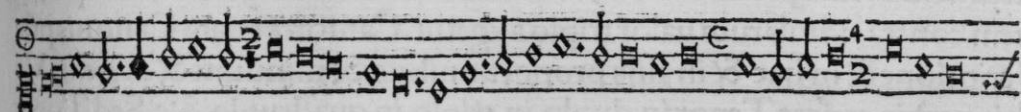
In hac ultima huius instituti parte licet testari mihi, quod ante me haud
scio num quisquam huius artis scriptorum fecerit, placere quæ de musi-
cis proportionibus plerique diligenter scripsere, quod negotium do-
ctum sit, atque ex intimis arithmetices penetralibus depromptum, por-
rò rursus displicere, quod magis hæc ad ostentanda ingenia, quàm ad ma-
gnum musices usum inuenta, uideantur. Nam ut obiter de genere multi-
plici dicam, facilimo inter quinque inæqualitatis genera, quid dupla ratio
a semiditate differt: aut quadrupla octuplaquæ a quauis alia imperfectorum
diuisione? Superparticularis generis alia ratio, scio: sed qua, excepta ses-
quialtera, carere poterant ingeniosissimi quinque Symphonetæ. De tri-
bus generibus sequentibus idem iudicium. Nec tamen improbo Franchi-
ni uiri doctissimi elaboratissimum de proportionibus musicis opus, sed
de commoditate usus loquor. Ars, ut ars est, tradi debet. At res ipsa nunc
clamat, superfluum esse tot proportionum obseruationes: quarum nemo,
quantumlibet cantu exercitatus, meminisse queat, quasquæ nullus ex doctis-
simis nostræ ætatis musicis dignatus est præter pauculas in Symphoniam
addiscere, ut in quibus maior labor in addiscendo quàm suauitas gra-
tiæ in cantando esse constet. Ideoque facile ab optimo quoque lectore ueni-
am impetrabo ipsa breuitate. Gustum enim duntaxat huius rei exhibebis
mus. Proportio est (definitore Franchino ex Euclide libro 5.) duarum
quantecunque sint, eiusdem generis quantitatum certa alterius ad alteram
habitus. Et in hac definitione, ut scrupulū amoueam, non me magnope-
re turbat, quod quidam pro uerbo proportio, rationem dicere malunt, dis-
tinguentes rationem à proportionem, ut nostra ætate diuidunt proportio-
nem à proportionalitate, nam ut proportionalitas uox est ueteribus, ut pu-
to, inaudita, Ita proportio uix apud quenquam ex classicis scriptoribus
reperias. At multa talia nobis hic dissimulanda. Sed operæ precium uis-
detur, ut hoc negotium aliquanto altius repetamus, at breuiter, ut alia.
Omnis igitur quantitas ad alteram collata, est ei uel æqualis uel inæqualis,
Quod ut lucidius appareat: de numero exempla proponemus. Omnis e-
nim numerus, ad alterū collatus, est illi uel par uel impar. Si par fuerit, nul-
la prorsus accidet differentia. Sin impar, rursus uel maior numerus compa-
rabit minori, ut 4. ad 2: & maior dicetur inæqualitas, uel minor numerus
comparabit

comparabitur maiori, ut 2. ad 4. & minor dicetur inæqualitas. Vtriusque partis quinque sunt genera. Et primum quidem genus multiplex est, quando maior numerus minorem numerum habet in se totum aliquoties, ita ut nihil desit, nihil exuperet, quod quidam pluries præcise uocant. Quoties igitur maior numerus continet minorem bis, nascitur dupla ratio, ut 4. ad 2. comparata. Si ter, tripla: ut 3. ad 1: 6. ad 2. Si quater, quadrupla, & hoc in infinitum. Secundum genus Superparticulare uocatur, quoties maior numerus minorem in se habet totum semel, & præterea unam aliquam eius partem uel dimidiam, uel tertiam, uel quartam &c. Si dimidiam, ratio est sesquialtera, quæ etiam sesquipla & fescupla & græcè hemiolia uocatur, ut 3. ad 2: 6. ad 4. Si tertiam partem, est sesquitercia, græcè *ἐπιτρίτη*, ut 4. ad 3: 8. ad 6. Si quartam partem, est sesquiquarta, Et ea quoque in infinitum. Tertium genus est Superpartiens, quando maior numerus minorem in se continet semel, atque eius in super parteis aliquas. Quod si duas eius continet parteis, superbipartiens, ut 5. ad 3. Si treis, supertripartiens uocabitur. Ut 7. ad 4. & hoc in infinitum. Adijcitur etiam sæpe partium denominatiuus numerus, ut 5. ad 3. proportio est superbipartiens tertias. 7. ad 4. est proportio supertripartiens quartas, & in cæteris eodem modo. Quartum genus ex multiplici & superparticulari conflatum est: Dum maior numerus habet in se minorem uel bis uel ter, uel quotieslibet, atque eius unam aliquam partem. Ut 5. ad 2. proportionem habent duplam sesquialteram. Et 7. ad 3. duplam sesquiterciam, in qua denominatione sesqui non significat totum, ut in simplici superparticulari, sed penuria uocum ita loqui cogimur. Si enim dicamus dupla altera aut dupla tertia, obscurus fuerit sermo. Quintum ac ultimum genus ex multiplici & superpartiente coniunctum est. Quoties maior numerus minorem in se habet totum plusquam semel, et eius plusquam aliquam partem, ut 8. ad 3. quæ est dupla superbipartiens tertias. Siue 11. ad 4. dupla supertripartiens quartas. Quidam (ut Franchinus) duo genera superparticulare & superpartiens distinguunt partibus aliquota & aliquanta: Partem aliquotam uocant, quæ aliquoties sumpta præcise constituit totum, ut dimidium, pars tertia, quarta, quinta &c. Aliquantam autem uocant, quæ aliquoties sumpta non præcise constituit totum, sed uel deficit uel superat. Exemplum. Senarij aliquotas partes aiunt unitatem, binarium ac ternarium, aliquantas autem parteis quaternarium ac quinarium. At Boethius de his nihil memoriæ prodidit, alioqui non timidus, ubi res exigit, in nouis fingendis uocabulis. Simplicius itaque est si de superparticulari dicamus aliquam partem, de superpartiente uero aliquas parteis, ut Boethius consueuit, nam planè illi subscribimus. Eadem quinque genera sunt minoris inæqualitatis, & ipsdem etiam nominibus, nisi quod prepositionem Sub, anteponendam existimant, ut dicamus subduplam, subtriplam &c. Verum enim uero

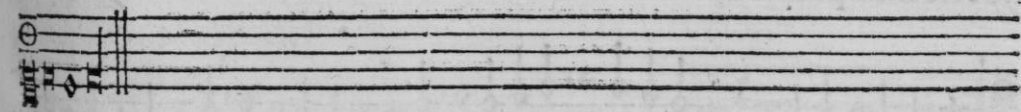
enim uero id negocij, ut in numeris ac sonorum collatione fieri habet: ita in notulis diuersarum uocum, quod ad ualorem attinet, accidit, atque ita hic fit comparatio. Et in maioris inæqualitatis speciebus notulæ ualore minuentur secundum ipsius proportionis denominationem, minoris uero inæqualitatis notulæ augentur secundum eandem denominationem. Quod ut clarius fiat manifestum, de aliquot, sed paucis admodum, dicemus, exemplaque apponemus.

Dupla proportio.

Dupla igitur proportio est, Vbi maior numerus continet minorem bis, ut 4. 2. Quoties uero in cantu numeri præfiguntur ad hunc modum $\dot{\cdot}$ $\dot{\cdot}$ $\dot{\cdot}$, notularum ualor duplo minuitur. Ita Longa pro breui: Breuis pro semibreui cantabitur, Reliquæ item notulæ ad eandem formam. Contra in subdupla notularum ualor duplo augetur. Ita breuis pro longa, Semibreuis pro breui exhibebitur. Oportet autem comparisonem æquis rationibus fieri, ut perfecta perfectis comparentur, ac imperfecta imperfectis, alioqui sæpe surdam feceris proportionem. Quod exemplis Franchinus eleganter probat, nec res est difficilis intellectu. Destruuntur autem proportionum speciebus, ut dupla per hæc ac similia signa \circ C : uel per subduplam. Ita tripla ac reliquæ species omnes per eadem signa, ac contrarias proportionum, quod in exemplis uidebitur. Sed duplæ ex Franchino hoc sit exemplum.

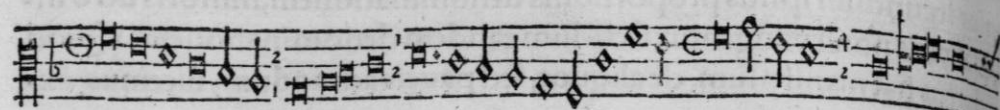
CANTVS

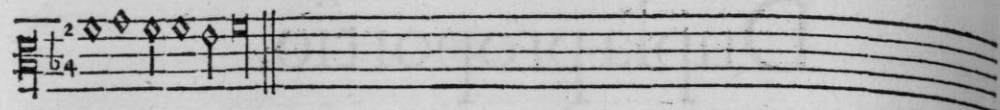
TENOR

In hoc Cantu signum C destruit proportionem, quam numeri sequentes rursus instaurant. Sed adiungemus exemplum ex eodem authore, ubi opposita

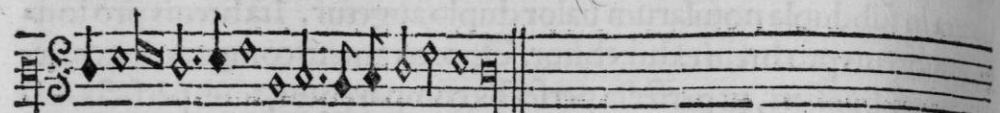
ubi opposita proportio destruit proportionem. Quod tamen intelligendum est si nullum interuenerit signum. tum enim augerentur notulae ualore duplo. qui hic tantum in pristinum redit ualorem.

CANTVS

TENOR

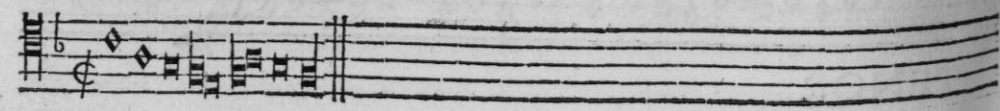

Tripla proportio

Tripla proportio est cum maior numerus continet minorem ter, ut sex duo. Quoties uero cantui praefiguntur hi numeri $1 \frac{2}{3}$, notularum ualor triplo minuitur, ita tres semibreues pro una semibreui obuenient, tres item breues pro una breui, & in ceteris eodem modo. In subtripla autem contra, notularum ualor triplo augetur. Cantores etiam Canonis praescriptione & in hac & in alijs proportionibus & minuunt & augent, Ut his uerbis. crescat Tenor in duplo, in triplo, in quadruplo, &c. Sed Triple hoc est exemplum Ioannis Coclaei.

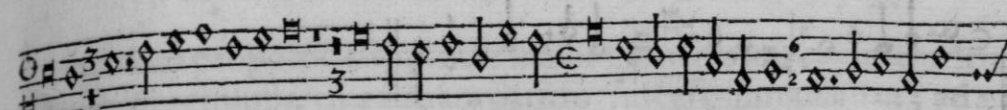
CANTVS

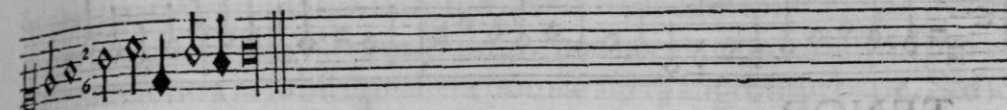
TENOR

Destruitur

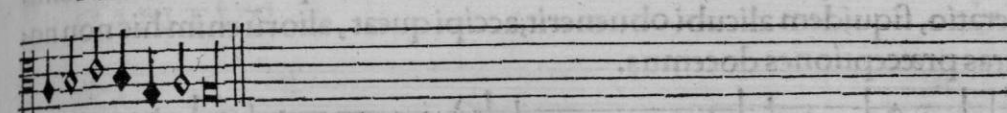
Destruitur autem & haec proportio per numeros contrariae proportionis, hoc est, subtriplae, Siquidem nullum signum interpositum fuerit, quod ex hoc Franchini exemplo patebit.

CANTVS

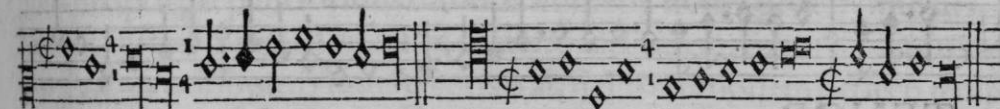

TENOR

Quadrupla proportio.

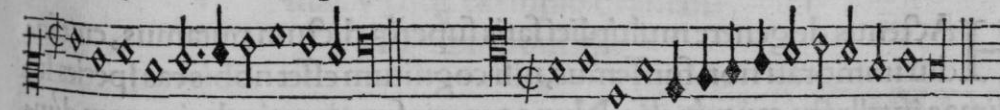
Quadrupla proportio est cum maior numerus continet minorem quater ut 4. 1. Ceterum in cantu quoties numeri ad hunc modum $1 \frac{3}{4}$ praefiguntur, notularum ualor quadruplo minuitur, Ita longa semibreui ualeat, breuis minima, & de reliquis eodem modo. Exemplum est hoc Coclaei.

CANTVS

TENOR

Ceterum & huius proportionis, & duplae exempla posuimus, magis quia addiscendis facilia sunt, quam quod ea magnopere ad rem siue ad necessarium musices usum pertinere arbitremur, Ingenij est exercitatio, sed non perinde atque in alijs rebus utilis. Nam quid prohibet, si quis ita hoc exemplum ponere uolet, quin id tuto liceat?

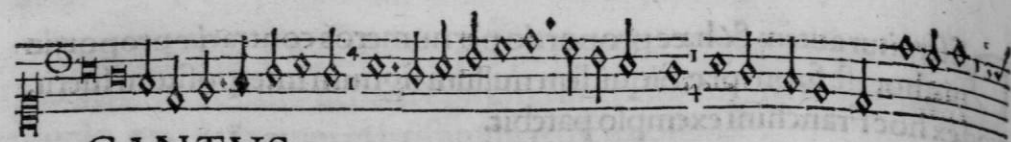

CANTVS

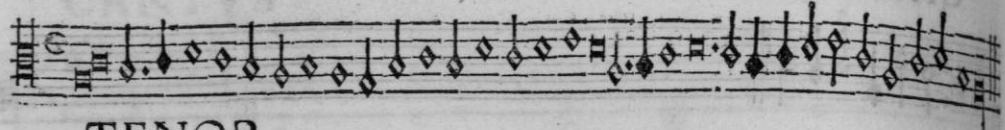
TENOR

Destruitur autem per subquadruplam, nullo interturbante signo, ut ex iam dicto exemplo atque item ex hoc Franchini exemplo patefecit.

V 2 CANTVS

CANTVS

TENOR

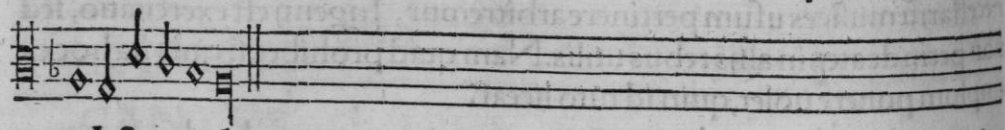
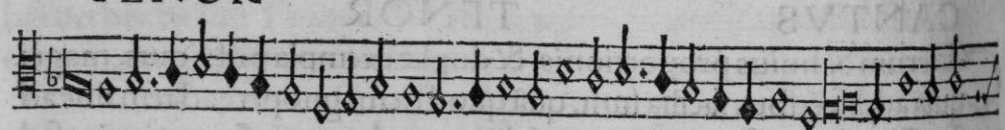
Dicitur autem antea, notulas in minoris inæqualitatis speciebus coaugeri modo, quo in maioris inæqualitatis speciebus minuuntur nempe secundum proportionis denominationem. Huius unum exemplum ex Franchino adposuisse satis nobis uisum, ut in alijs speciebus similis consideratio, siquidem alicubi obuenerit, accipi queat, aliorum enim hic non nostras præceptiones docemus.

CANTVS

TENOR

Hactenus de genere multiplici satis superque dictum putamus, cui tantum diu immorati non fuisset, nisi cognitum esset nobis eas species facillimas intellectu captumque esse. Nunc generis superparticularis unam dumtaxat speciem ponemus, quam doctissimi quique suis cantilenis intermiscere haud sunt dedignati.

Sescupla

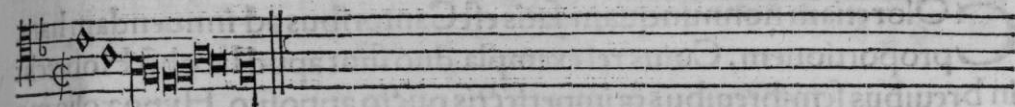
Sescupla siue sesquialtera

proportio.

Sesquialtera proportio est, quoties maior numerus minorem semel complexitur ac insuper eius alteram partem, hoc est, dimidiam ut 3 ad 2. 6. ad 4. comparata. In cantu autem ita præfiguntur numeri $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{2}{3}$ ac notulae altera parte minuuntur. Itaque tum semibrevis cum minima, aut tres minime pro una semibreui cantabuntur. Item brevis cum semibreui pro una breui: Contra in subsesquialtera notulae altera augebuntur parte. Sed sesquialtera hoc rursus Coclæi est exemplum.

CANTVS

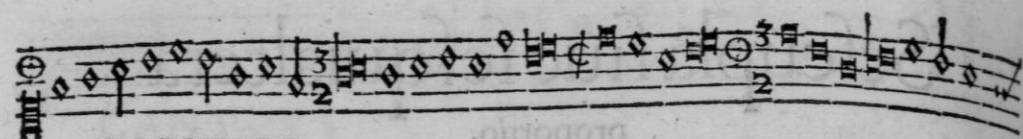

TENOR

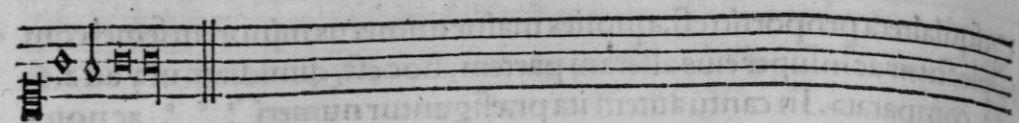
Hoc exemplum cum in tripla proportionem etiam posuerimus, hic tamen redassumere placuit, ut studiosi facilius harum differentiã perciperent, præterea ut manifestius fieret, quantum erroris admittant, qui triplicem uno ternarij charactere, aut duplicem binario indicari falso putant, cum nulla proportio paucioribus duobus numeris notari debeat, imò uero si id liceat, iustius longe sesquialtera ternario indicaretur, cum treis minimas pro duabus exhibeat. Minus erroris erat, si diminutionem perfecti temporis ternario manifestari uoluissent, de qua plura differuimus, cum de diminutione superius præcepimus. Illud haudquaquam prætereundum silentio, quod in prolatione perfecta, semibrevis perfecta per sesquialteram proportionem ueniet in mensuram semibrevis imperfectæ extra proportionem. Item brevis perfecta in mensuram brevis imperfectæ extra proportionem posita. Vt hoc exemplo Franchinus commonstrat.

V 3 CANTVS

Dodecachordi

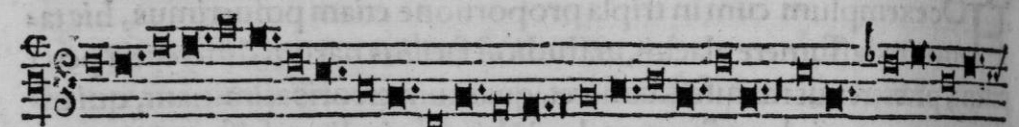
CANTVS

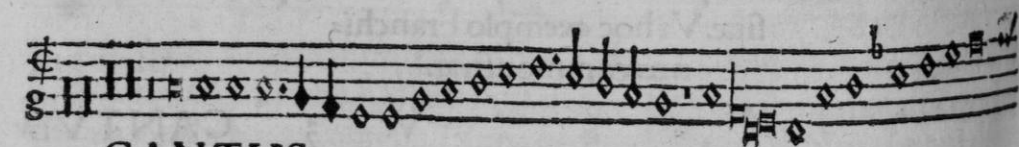
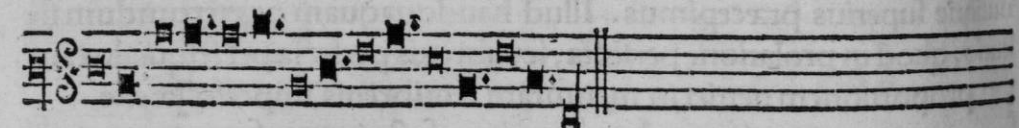
TENOR

Coloretiam nonnunquam satis est Cantoribus ad innuendam hanc proportionem. Cuius rei exempla duo sunt apud Iacobū Hobrecht in breuib; semibreuib; q̃ imperfectis p̃cto appposito, Hypoæolio modo in Cantu cui tamen infernè ditonum annexuit, supernè semitonium.

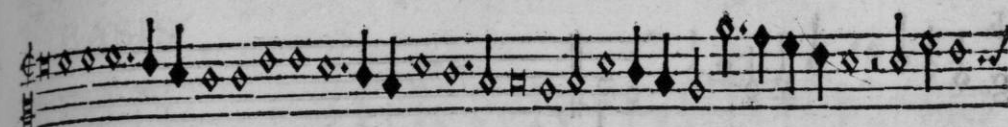
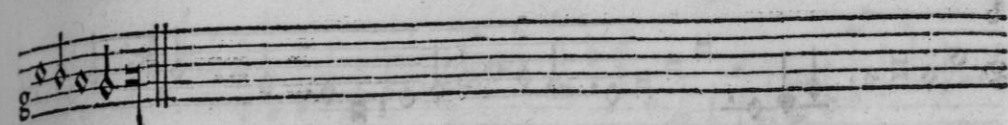
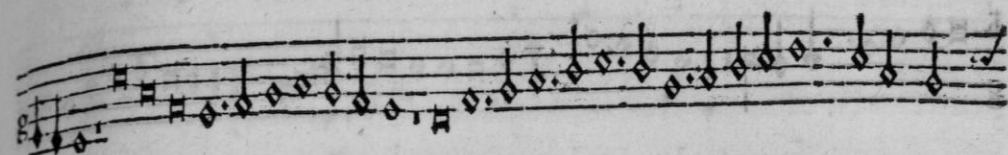
BASIS

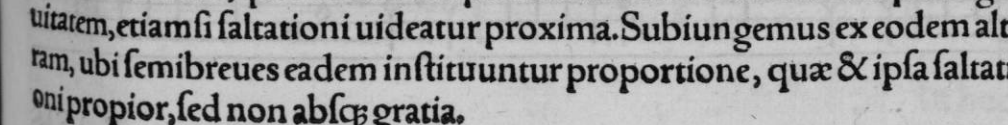
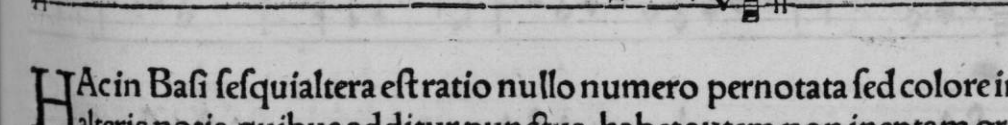
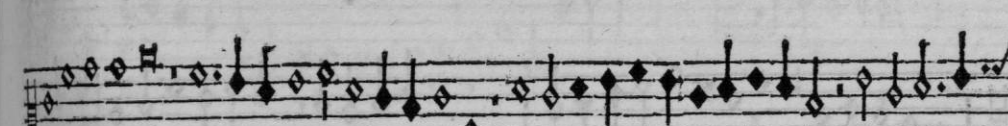
CANTVS

TENOR

Liber III.

TENOR

Hac in Basi sesquialtera est ratio nullo numero pernotata sed colore in alteris notis, quibus additur punctus. habet autem non ineptam gravitatem, etiam si saltationi uideatur proxima. Subiungemus ex eodem alteram, ubi semibreues eadem instituuntur proportionem, quæ & ipsa saltationi propior, sed non absq̃ gratia.

V. 4 CANTVS

Do decachordi

CANTUS

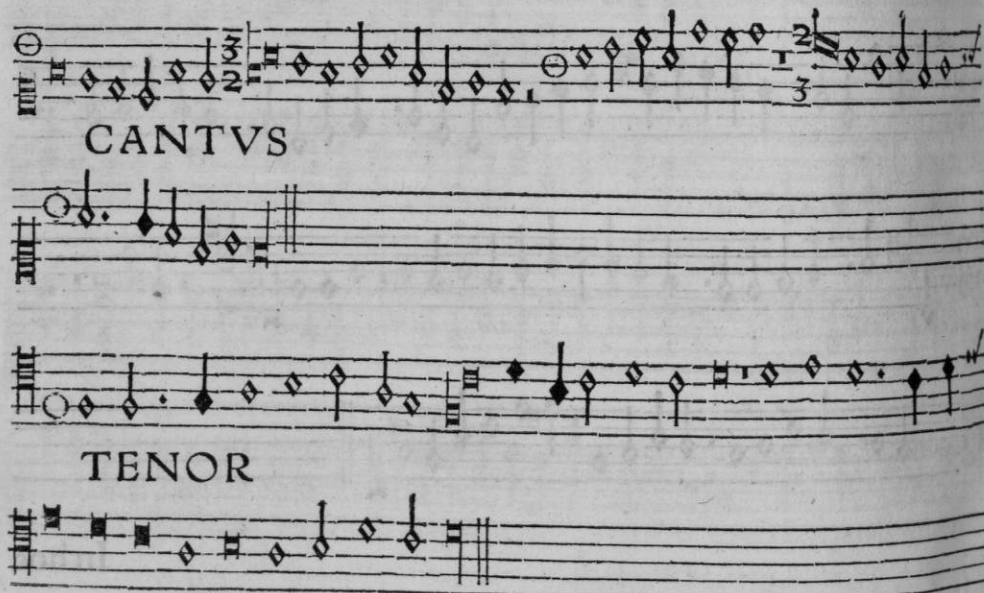
TENOR

BASIS

A handwritten musical score on aged, yellowed paper. The title "BASIS" is written in a simple, bold, sans-serif font on the second staff. The music is written on ten staves, each with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The notes are diamond-shaped, a characteristic of some early manuscript notations. The score is divided into sections by double bar lines. The handwriting is in dark ink, and the paper shows signs of age, including some staining and discoloration. The overall style is that of a personal or working manuscript from the 18th century.

In hoc

In hoc tenore uides caudam sesquialtera ratione institutam per semibreueis, ut in præcedentis cantilenæ Basi per breueis, Præterea Basis hic initio ferè eandem habet in semibreuibus proportionem, eleganti sanè mensura. Id autem considerandum quoties color adhibetur, omittendū esse numerum: Et contra, si numerus forsitan adiunctus est, nequaquā adhibendum esse colorē. In minimis libentius numerum posuerim, quàm colorē, ne cū semiminimis, quæ colore sesquialtere non sunt, incidant, magnamq; cantori dubitationem adferant difficultatemq; separandi semiminimas ab minimis, cum alteræ ternario, alteræ binario incedant. Porro hæc ternarū pro binis æquatio in hac proportione in doctioribus Cantilenarum compositoribus occasionem dedisse uidetur sesquialteram ternario notare, quod tres minimæ in ea duabus minimis æquantur, de quibus multa Franchinus differit. Neq; uero hæc proportio cum perfecta prolatione eadem est, ac neq; his notanda signis \ominus C , quando perfecta prolatio treis minimas sesquisemibreui imperfectæ opponit. Hæc autem proportio uni ac soli semibreui imperfectæ easdem. Sed de sesquialtera nunc satis. Cæterum hoc quoq; notandum pausas proportionibus subiacere, neq; una ratione, sed diuersis, ut tempora sunt uel perfecta uel imperfecta. Diximus autem proportionibus obuenientibus uel signis uel proportionibus contrarijs destrui. Verum si destructa per signum proportione, illud signum sequatur contraria proportio, ea noua proportio erit, quæ notulas uel minuet uel augebit secundum proportionis denominationem. Quod ut lucidius appareat Franchini de sesquialtera ratione exemplum apponere placuit, finem huic præceptioni statuentes.

Hæc ferme

Hæc ferme sunt, Optime Lector, quæ ab nostræ ætatis musicis præcipiuntur ab iisdem tamē, ut multi cantus testimonio esse possunt, nec ad amissum, nec perpetuo abseruatur. Reliqua apud Franchinum, uirum doctum ac diligentem perquirantur, neq; enim uolui in alieno opere esse ingeniosus, negocium sanè infiniti laboris, sed utilitatis non admodum magnæ.

Duodecim Modorum exempla ac primum Hypodorij ac Aeolij, Cap. XIII.

Hactenus huius artis nouæ canonicæ siue præceptiones, quæ potuimus cum luce tum breuitate recensuimus. Restat nunc ut exemplis doceamus, & hanc in omnibus Modis, quos priore ostendimus libro, uersatam esse, inuitis ac reclamantibus omnibus ferè huius ætatis cantoribus, adeo suis dotibus fecunda est natura, ut nescientes, eam tamen ducem sequamur. Ponemus autem cantilenas bonas, simplices, argutas, cantatu faciles, non phaleratas, quasdam etiam è uulgo desumptas, in quibus naturæ uis expressa nobis uisa est, Lectorem suo linquentes iudicio, neq; enim omnibus omnia placent, & semel audita contemnimus, cum mihi uideatur docta cantilena semper suspicienda, ut doctum Poëtæ Cæcumen, ijs præsertim qui uideri uelint ueri musici, hoc est, qui non auribus tantum, sed ratione etiam iudicant. In uniuersum autem, cum Modorum naturam superiore uolumine diligenter, satisq; ut puto, lucide exposuerimus, non uidentur ea hoc loco expetenda esse, nisi aliquando, ne paginæ uacent, libeat quædam interserere, quæ tamen accidentaria huius sint cantus. Qua in re fortassis hoc præfari conueniet, hoc in nouo negotio nondum ullo certo constitutum psephismate aut decreto, quo pacto nobis nominandæ quaternum, aut plurium pauciorumue regionum uoces. Neq; enim ullus tantæ authoritatis hactenus fuit (ut superius item commemorauimus) hac in arte, ut solius eius consulto staretur, sed usus duntaxat aliquot nobis exhibuit, qui hercules spectandus uidetur, quippe

Quæ penes arbitriū est, & uis & norma loquendi, ut inquit Flaccus. Hic igitur usus supremā uocem Cātum uocat, mediam Tenorem, imam Basin, non absurda per Iouē ratione. Neq; enim suauior ulla uox est, quæ a pueris accinitur, ut merito illa κατ' ἐφ' ἑξῆς Cantus nomine uocetur.

Vulgus

Vulgus crebrius Discantum uocat, ut differat à communi nomine cantus. Tenor autem uelut Thematis filium, et primum uocum inuentum, quem ferè aliæ respiciant uoces, & ad quem omnia ordinètur, dictus uidetur. Bassis uero, quod in eam tanquam in fulcimentum omnes inclinent uoces, secundum artem suam inuenit appellationem, Vbi enim in cōcentu ea uox minus firma fuerit, ibi reliquæ uoces omnes euanidæ apparent, quemadmodum superiore diximus libro, uel maiestatem ullam habere possunt. Quartam, quæ octauam cum Bassi, ut Cantus cum Tenore, obtineret, uocem Altum uocarunt, quidam Altitonantem. Ex his itaque quatuor uocibus, tanquam ex quatuor elementis, corpus mixtum fit pulcherrimo naturæ munere, cui corpori quidam singulas adiecerunt, ut ex quinque uocibus corpus constaret, alij binas, nonnulli plures. Sed profecto non tam ad aurium uoluptatem, quantum ego iudico, quàm ad ingenij ostentationem. Vix enim natura fieri potest, ut humanum ingenium, ad tot ac tam uaria distractum, attente simul omnia cōsideret. Itaque qui plures simul quatuor in unum cōcentum instituerunt uoces, perinde mihi facere uisi sunt, atque qui corpus physicum ex quinque elementis fieri posse persuasi, quin tam, ut physicorum nostra ætate uulgus loquitur, essentiam quatuor illis addere laborent. Potest certè eximius Symphoneta, mea quidem sententia, non minus ingenij uireis ostendere in duabus tribusue cōiungendis uocibus, quàm in multarum uocum aceruo ac garritu. Scio alijs aliter uisum, nec ego cuiusque iudiciū reprehendo, sequatur porro quod quisque uelit, mihi mea dicta sententia est. Quot homines, tot sententiæ, suus cuique mos. ait Comicus.

Cæterum ut qui epistolarum libros edunt, sæpe aliorum item, non ita pure loquentium, epistolas suis illis elaboratis cōmiscant, Videlicet ut contraria opposita ex oppositis, quemadmodum philosophi loquuntur, magis elucescant, quod paulò ante nostram ætatem Angelum Politianum fecisse uidemus: Ita nobis in his quoque exemplis uisum est factu opus, nempe ut Iodoci à Prato, ac aliorum Classicorum Symphonetarum doctissimis illis cantionibus, aliorum item cantus, non tam uenustos adiungeremus, ut haberet Lector quod ex Antithetis iudicaret aliquanto argutius, quàm hactenus factum est. In primis autem hoc sciendum, Triplicia nobis, uelut trium ætatum, placuisse exempla. Prima quidem, (quantum ea admodum pauca ponemus) uetusta ac simplicia, & uelut huius artis infantia, quo pacto ante annos LXX. opinor primi huius artis inuētores intonare. Neque enim (quantum nobis constat) hæc ars est multo uetustior. Eius cantus simplicitate (ut ingenue, quod cordi sedet, dicam) mire nonnunquam oblector, cum mecum Antiquitatis integritatem contemplor, ac nostræ in temperantiam Musices animo perpendo. Est enim in eis mixta cum miragruitate maiestas, quæ non minus cordati hominis aureis demulcet, quàm

multi inepti garritus ac lasciuientium strepitus. Altera pubescentis iam ætatis ac adulescentis incipientis, denique ad maturiorē ætatē promotæ, quo pacto ante annos XL. cecinisse constat. Ea perplacent, quippe quæ sedata, animum uerè oblectant. Tertia huius perfectæ iam artis, cui ut nihil addi potest, ita nihil ei quàm Senium tandem expectandum, quomodo à XXV. iam annis cecinerunt. Atqui pro dolor in tantam lasciuiam nunc deuenit hæc ars, ut doctis propemodum sit tædio: Idque multas ob causas, maxime uerò, quod cum maiorum uestigia, qui Modorum rationem exacte obseruauerunt, sequi pudet, incidimus in alium quendam tortum cantum, qui nulla ratione, nisi quia nouus est, placet quod antea etiam aliubi conuesti sumus. Itaque nunc quod ad primæ Diapason speciei duos attinet Modos, Hypodorium, ac Æolium, eorum breuiter ponemus exempla, ut primū Hypodorii ex uno modulo duarum uocum cōcentum, qui modus fuit olim Okenhemo familiaris, postea ab alijs multis, præcipue uero ab Iusquino feliciter tractatus. Secundo duarum uocum, ut Vaqueram & Iusquinum uno argumento occupatos, in Tractu quodam, ut uocant, quanquam in Iusquini Cantu statim quatuor etiam uocum est cauda, quam à reliquo corpore separare uolebamus. Tertio trium uocum oppidò antiquam incerto auctore. Quarto quatuor uocum simplicem, sed in qua Modi natura oppidò pulchre expressa est. Quo fit ut numeris respondeant etiam cantiones, et quod ad Monadem attinet, Hoc est duarum uocum cōcentum ex una uoce, duo exempla ponemus. Alterum ex Iusquini Hercule in sua sede positum ac finitum in D. Alterum per diatessaron leuatum in G, sed non absque fa in b clauī, ut in Dorio Hypodorioque frequenter fieri solet ex Petri Platenis Missa. O Salutaris Hostia. In priore exemplo Inferior uox diapente infra incipiens semibreui præcedit. In posteriore contrarium fit, Nam Tenor incipit, & sequitur Bassis in diapente post integrum tempus.

X Monadas

Dodecachordi

Monados in Hypodorio prius

exemplum ex Hercule Iodoci Pratenfis.

Eiusdem alterum exemplū

ex Petro Platenfi.

Sed hæc

Liber III.

Sed hæc hætenus de Monade huius Modi satis: De Dyade aliquanto
 Sin longius exemplum protraxit nos duorum Symphonetarū Vaqueræ
 Iodoci Pratenfis concertatio, in hoc nobis proposita, quemadmodū
 paulò ante admonuimus, ut lectoris iudicium excitaremus ad plenius con-
 siderandum quid in unoquoq; laudaret, quid offenderet. Quia in re no-
 strum quidem iudicium frustra expectet Lector. Nam præterq; quod o-
 mnis comparatio odiosa est, etiam hoc impedimenti accedit, quod ingeni-
 um meum partim rudius est, quàm ut de hoc negotio, certò pronuntiare
 queat, partim etiam nimio in Iodocum affectu corruptum, utpote quem
 extra aliorum aleam ponere soleam, haud ignarus, quod Flaccus de Poë-
 tarum ad Homerum comparatione cecinit,

Non si Priores Mæonius tenet
 Sedeis Homerus, Pindaricæ latent,
 Cææq; & Alcæi minaces,
 Stesichoriq; graues Camcenæ,

Ita in horum uirorum classe rem se habere. Scio multam nos illis alijs
 quoq; debere gratiam, qui apud me in magna sunt ex estimatione, cum ob
 ingenij acrimoniam, tum ob non proletariam Musicæ rei eruditionem,
 quod de Okenhemio, Hobrechtho, Isaaco, Petro Platenfi, Brumelio, atq;
 alijs, quos enumerare longum esset, hoc in libro sæpe testati sumus. Itaque
 nunc de hisce exemplis, ut Modum Hypodorium exprimant, breuibus
 explicandum uidetur.

In Vaqueræ duarum uocum exemplo priore Tenor nobis Hypodo-
 rium belle exprimit, Sed Basis Dorium, cui tamen per lasciuiā supernè dia-
 pente adiecit. In secundo eiusdem exemplo Cātus eundem Hypodorium
 ostendit, cui supernè semitonium, infernè tonum adiicit. In Tenore etsi
 Phrasis sit Hypodori, atq; adeò etiā finis, limites tamen sunt intra duo Ff.

In Iodoci uero priore exemplo Cantus Hypodorium refert, defectum
 supernè tono. Altera autem uox suauitatis & omnis iucunditatis plenissi-
 ma Dorium, cum adiecto supernè Semiditono, quod in Dorio, Hypodo-
 rio atq; Æolio frequentissimum esse sæpe admonuimus. In sequenti uero
 exemplo Tenor Hypodoriū absq; descensu diatessaron, refert: Basis uero
 Dorium exprimit, atq; ita quoq; deinde se habet, ubi aliæ accedunt uoces.

Sequuntur Dyados in Hy

podorio bina exempla.

X 2 Hypodori

Dodecachordi Hypodori duarū uocū ex

D Omi ne nō se
cundū pecca ta no stra quæ fecimus
nos neq; secundū iniquitates. no
stras retribu as no

ALTE
RVM.

D Omi ne Nememine
ris iniquitatum nostrarum
antiqua
rum cito anticipent nos misericordiæ tu
æ, Quia pauperes facti
sumus ni mis. *emplum*

emplū author Vaqueras.

D Omi
ne non secundum pec ca
ta no stra
quæ fecimus nos. Neq;
secundum iniquitates no
stras retri bu as
no bis.

EXEM
PLVM.

D Omi
ne, Nememine
ris iniquitatū nostrarum antiqua
rum, cito anticipet nos misericor
diæ tu
æ, Quia pauperes fa cti
sumus ni mis.

Hypodorij exemplū binarū uo

DVO

Domi ne Non secun dum
pecca ta no stra, quæ fe ci mus nos
neq; secun dum iniquitates no stras
re tribuas no bis.

Domine ne
memineris.
tacet.INTERVM
duo

Domi ne

ne memine ris iniquita

tum nostrarum an ti qua

rum Cito anticipent nos misercor dia tu

α. Quia pauperes facti sumus ni

mis.

cum Iodoco

cum Iodoco Pratenſi authore.

DVO

Non secundum pecca ta
no stra quæ fecimus nos
neq; se cun dum
ini qui ta tes no stras re tri buas
no bis.

Domine ne
memineris.
tacet.

Quia pauperes facti sumus ni mis.

Domine

ne memi

ris iniquitatum nostrarum antiquarum

Cito anticipent nos mise

ricordia tu

α. Quia pauperes facti sumus ni mis.

X 4 Hypodorij

Dodecachordi Hypodorij III. uocum exem

A D iuua nos De us salu ta ris no
ster Et ppter gloriã nominis tui Do
mine libe ranos
Et propitiusesto peccatis no

A ftris
D iuua nos Deus salu ta ris no ster
& ppter gloriã nominis tui Domine libe ra
nos Et propitius esto pecca
tis no ftris

plum ex eodem

plum ex eodem Iusquino.

A D iuua nos Deus salutaris
no ster & propter
glo ri am no mi nis
tui Do mi ne li be
ra nos Et propitius esto peccatis
no ftris.

A D iuua nos Deus salutaris no ster &
ppter gloriam nominis tui Do mi ne libe
ranos Et propitius esto pecca
tis no ftris

Ultima

Dodecachordi

Ultima eiusdem pars.

Propter no men tu

um.

Propter no men

tu

um.

Propter nomen tu

um.

Propter nomen tu

um.

Ceterum ad uniuersa Modorū exempla, quæ hætenus ac deinceps ponemus certius ac exactius iudicanda, annotatione dignū atq; huic negotio admodū utile uisum est, inter cætera quæ de Modis oppidò multa hætenus

hætenus docuimus, hoc quoq; Lectorē admonere, Modorum occultam quandā esse cognationē & aliū ex alio generationē, Nō sanē Symphoniarum ingenio quæsitā, sed rerum natura id ita disponente. Hoc enim fieri uidemus, quies Hypodori instituitur Tenor, ut eius Basis sit Dorius, sæpe etiam Æolius, quæadmodum exemplis cōtinuo sequentibus perspicuum est. In quibus cum Tenor sit Hypodorius, Basis Dori Systema habet, cum Semiditono supernè. Cantus ac Altitonās, aliquando manent cum Tenore, aliquando euariant. Rursus quoties Tenor Phrygius est, Basis ac Cātus sæpe in Æoliū incidunt, quod uiderelicet in Threnis Diuæ Magdalenes, quos postea in Phrygio referemus. Nonnunq; Cantus in Hypophrygiū uenit. Item, cum Mixolydius in Tenore est, Cantus ac Basis, Hypomixolydi, qd Dori est, Systema habent. Item, cum Hypoionicus instituit, Ionicus uenit in Basin. Deniq; si Tenor cōmunem habet duorū Modorum diapente, Modi ipsi integri in extremis sunt uocibus, ut Authētes in Bassi, Plagiūs in Cātu. In uniuersum Baseos uox libet in Authentas inclināt, Cantus in Plagiōs, naturali quadā admirāda magis q̄ explicabili ratione. Sed ut in Dori ac Phrygi Tenore Basis in Æoliū, Systema uno duntaxat semitonio à Dorio uarietat, libet incidit, ita sæpe fit ut Basis Ionica Tenorē nanciscatur Lydiū, quemadmodū accidit Iodoco Prati in Agnus Dei Missæ Fortuna (libet nunc ita loqui, quando aliter non possumus) & cōtra Ionici Tenor Basin Lydiā, qd usu sæpe euenire Lector ipse simul atq; animum intenderit, facile uidebit. Neq; enim Cātōres hoc studio aut luapte arte faciūt, excidit eis hoc magis naturæ munere, q̄ ipsorum uoluntate. Nec tamen perpetuo, qd nunc dixi obseruatū est, sed ut plurimū, nam sæpe contrarium reperias, maxime in tortis cantibus. Verum ad hoc mihi hæc dicunt, ut Lectoris ingeniū excitet ad expedite iudicandū. Neq; em̄ quicq; æque acuit Musici ingenium, imò nihil æque est Musicum, atq; de Modis eruditè iudicare. Mihi quidē hoc naturæ miraculo factū uidet, qui Modorū rationē ignorarunt, ab ijs tam eleganter sæpe seruatos esse Modorum limites ac eorundē uim expressam. Nā qd ab eis aliquādo deuiarunt, nec naturā secuti sunt, non mirū. Quæ enim naturæ pars est, in qua non aliquādo incidat error? Proinde partuū monstra uocare soleo Cantus extra Modi naturā præcipitatos, quales plurimos ubiq; reperias. Nunc Triados sanē uetustā ponemus Cātulenā, quæ quantū mihi semp arriserit, imò quies ego illi arriserim dici nō potest, adeò eius simplicitas simplicē meum animū uelut fascinauit, ut nunq; satur eius factus fuerim. Lector hoc stulto meo affectui cōdonet etiam atq; etiam oro. In ea Tenor uere Hypodorius est. Basis Dorius cum semiditono supernè, huic Modo cū Dorio ac Æolio cōmuni. Cantus Hypodorius est Phrasi ac fine, sed propter cum Tenore collusionē descendit in cōmunem duorū Modorū diapente, haud cum mediocri per Iouē gratia. Verba subtus non ab authore ipso, sed ab aliquo postea addita sunt, pia quidē, sed haud scio q̄ ubiq; syllabis bene pta. Nostrū iudiciū de Harmonia fuit.

Triados

Dodecachordi Triados in Hypodorio ex

D Eus meus ad teleuauī animā meam, Vi de ca la mi
ta tem & humilitatē meam: Ne dereliq̃s me ser. tu. De. Libera ouē tuā
de laqueo uenantium. Deus meus, & Dominus, nostrę salutis author.
Cui sit gloria, & potestas, honor, decus & Imperium.

D Eus meus ad teleuauī animā meam. Vide calamitatē, &
humilitatē meā. Ne dereliq̃s me ser. tu. De. Libera ouē tuā de laqueo
uenantiū. De⁹ meus & Dñs nostrę salutis author. Cui sit gloria,
& potestas, honor, decus & Imperium.

emplum

emplum incerto authore.

D Eus meus ad teleuauī animā meā, uide calamitatē at
que humilitatē meā. Ne der. me seruū tuū libera ouē tu
am de laq̃o uenantiū. De⁹ meus & Dñs nostrę salu tis author Cui
i sit, & potestas, honor, dec⁹ et impiū.

Q Væ sequitur Cantio quatuor uocū Antonij à Vineā est Traiecten
sis in Belgis. In qua Tenor, quod eadem duorum Modorum dia
pason est, perinde atq; Æolius esset, incedit, sed Hypodorium esse inferior
diapason, atq; adeo finalis clauis euincit. Basis autem festiuissime semidito
no, huic, ac alijs duobus Modis, Dorio ac Æolio communi, insurgit. Ha
bet autem tota cantio natiuam gratiam in omnibus uocibus, ut dormien
tem uere uigilare uideas. Cantus est simplex nullo magnopere quæsitus fu
co, nullis lasciuijs lenocinijs: Ideoq; apud grauissimos quosq; plus autho
ritatis merito habere debet, & Lectorem uel hac gratia allicere. Hæc hæ
ctenus de Hypodorio. Cui socius est Æolius in eadem diapason specie, au
thore Heraclide apud Athenæum lib. 14. quemadmodum pri
ore ostendimus libro. Eius Æolij exempla continuo,
post ultimum hoc Hypodori quatuor uo
cum exemplum, cum paruula præ
fatiuncula subnectemus.

Y Hypodori

Dodecachordi Hypodorij III uocum exem

Antonio à Vinnea

E Go dormio, & cor meū ui gi lat. Vox dilecti mei
pulsantis. Aperi mihi soror mea, amica me a, co lum ba
mea, immaculata me a Quia caput meū plenum est rore, &
cincinni mei guttis no cti um. Expoliaui me tu ni ca
me a. Laui pedes me os. Dilectus meus.

E Go dormio & cor meū ui gi lat. Vox dilecti
mei pulsantis Aperi mihi soror mea amica mea, colūba mea, immacula
ta mea. Quia caput meū plenum est rore & cincinni mei
guttis no cti um. Expoliaui me tunica me
a Laui pedes me os. Dilectus meus.

plum

plum. Cant. 4. Authore

Traiectū.

E Go dormio & cor meū uigilat. Vox dilecti mei pul
santis. Aperi mihi soror mea. Colūba mea, immaculata
me a. Quia ca put meum ple num
est ro re, & cin cin ni mei guttis no
cti um. Quomodo indu ar illa. Quomodo inq
nabo il los. Dilectus meus.

E T cor meū ui gi lat. Vox dilecti
mei pulsantis. Aperi mihi soror mea amica mea, Colūba mea immacula
ta me a. Quia caput meū plenū est rore, &
cincinni me i guttis noctium Quomodo in
duar il la. Quomodo inq nabo il los. Dilectus meus.

Y 2 De Aolij

Dodecachordi

De Aeolij Modi exemplis.

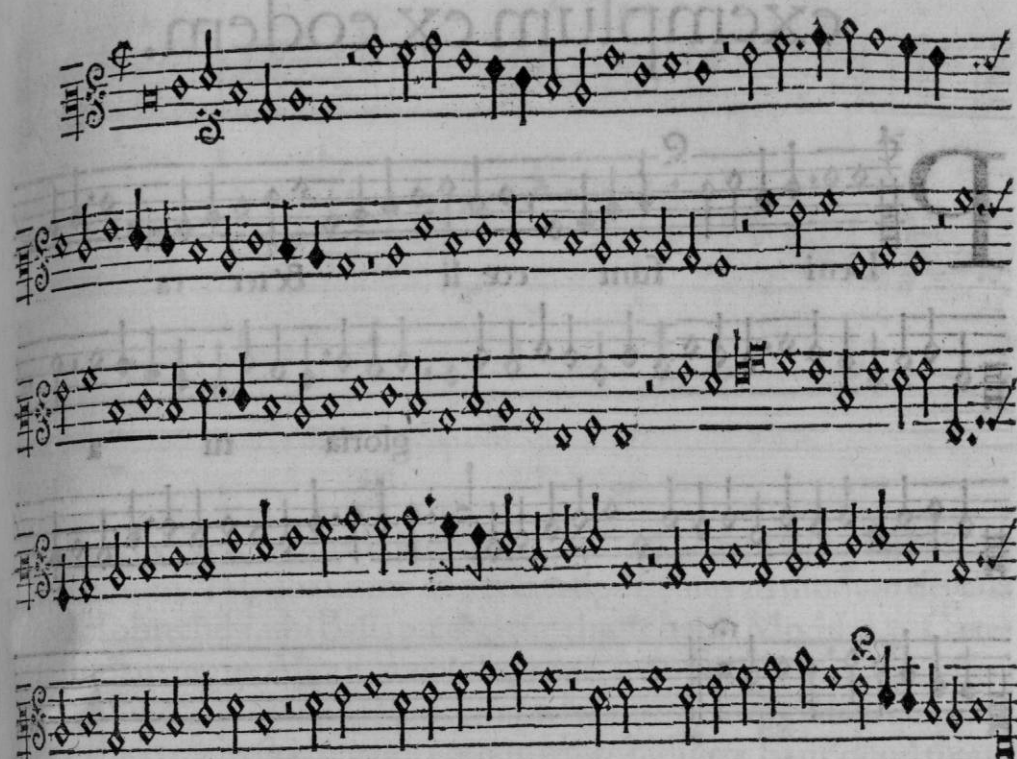
Alter huius Diapason speciei Modus est Aeolius, de quo libro superiore satis superius diximus: Hic duntaxat exempla eius tractanda uidentur. Hic Modus sanè excidit Symphonetis natura id monstrante atque propèmodum cogente. Cum enim Dorium per lasciuia uariare uellent in diatessaron superiore, imprudentes in Aeolium inciderunt, perinde ac si de Lydio diximus, quem eadem lasciuia in Ionicum postea torserunt uerius quàm flexerunt. Monados quatuor exempla ponam: Quorum tria priora Dyadè in Monade habet, hoc est binas in singulis uoces. Quartum etiam treis. Primum est Iacobi Hobrechthi Symphoneta, quod ad copiam attinet, ac Carminis maiestatem D. Erasmi Roterodami Praeceptoris nostri, atque adeò etiam nostro iudicio, nulli secundus. Fuit autem puero Erasmo in Musicis Praeceptor, ut ex ore Erasmi ante multos annos ipsi audiuius. In ea cantione Aeolij Systema est cum Semiditono aut diatessaron supernè. Alterum exemplum est Iodoci Pratenfis cum eodem Semiditono supernè. In quo phrasis quidem uere Aeolij est, finis tamen Ionici, quod saepe Iodocus licenter fecit, iucunditatem & gratiam ex raritate maiens, quàm ex Modiratione ac natura. Tertium exemplum eiusdem est Iulquini ex Missa ad fugam facta, in quo acutior uox incipit, ac post duo tempora sequitur grauior in subdiatessaron, ut uulgo loquuntur. Est autem uerum Aeolij, non Dorij, ut quidam scripsere, Systema, finitum etiam in prima diapente chorda. Quartum exemplum Triadem in Monade habet, incertum cuiusnam authoris. In eo phrasis Aeolij in *dis dia wawu* regnat, sed post tertium tēpus etiam Dorij Systema apparet, porro deinde ad longum regnat Phrygius, postremo & superiore & inferiore diapason est Aeolius. Hanc tres simul aequaliter intonare possunt, sed qui crassiore est uoce, incipiat, sequatur qui acuta, denique ultimo succinat qui media est uoce & in *dis dia wawu* cantionem sedibus Aeolij supernè ac infernè elegantissime concludent:

Sed audiamus nunc primum
Hobrechthi.

Monados

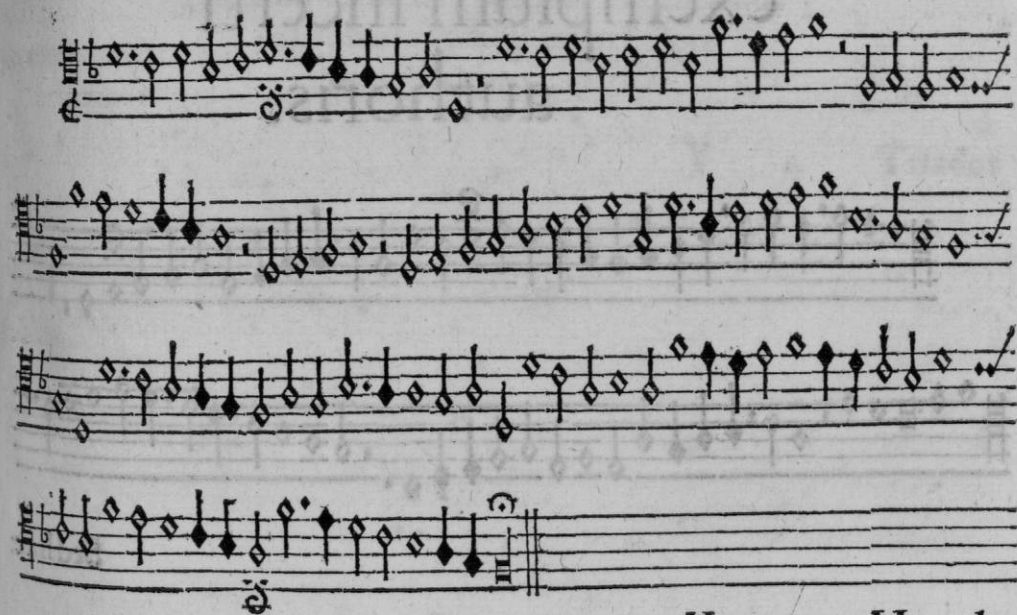
Monados in Aeolio primū

exemplum Iacobi Hobrechthi.

Monados in Aeolio secundum

exemplum Iodoci Pratenfis.

Y 3 Monados